

BÍRÓ ÁGOTA: BEVÁNDORLÓK MAGYARORSZÁGON

A MIGRÁCIÓ - VILÁGJELENSÉG, AMELY KIBOCSÁTÓ, TRANZIT- VAGY CÉLORSZÁGKÉNT (ESETLEG EGYSZERRE TÖBB SZEREPKÖRBEN IS), A VILÁG SZINTE MINDEN PONTJÁT ÉRINTI. A VÁNDORLÁS OKAI, A MINGRÁNSOK ÖSSZETÉTELE (PL. IDŐSEK - FIATALOK, SZAKKÉPZETT MUNKAERŐ - SZAKKÉPZETLEN MUNKAERŐ), ILLETVE LÉTSZÁMA ARÁNYA TEKINTETÉBEN AZONBAN JELENTŐS ELTÉRÉSEK MUTATKOZNAK. AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAINAK TÖBBSÉGÉBEN, KÖZTÜK MAGYARORSZÁGON IS KIMUTATHATÓ, HOGY ÉVRŐL ÉVRE NÖVEKSZIK A BEVÁNDORLÓ KÜLFÖLDI NÉPESSÉG ARÁNYA.¹ 2010-BEN MINTEGY 1,4 MILLIÓ FŐS NÉPESSÉGNÖVEKEDÉST REGISZTRÁLTAK AZ EURÓPAI UNIÓ 27 TAGÁLLAMÁBAN, AMELYNEK MINTEGY KÉTHARMADA (0,9 MILLIÓ) A POZITÍV VÁNDORLÁSI KÜLÖNBÖZETBŐL ADÓDOTT.

MAGYARORSZÁGON, SZÁMOS MÁS EURÓPAI ORSZÁGHOZ HASONLÓAN A FOKOZATOSAN CSÖKKENŐ, VAGY ÉPP STAGNÁLÓ, ÉS ELŐREGEDŐ NÉPESSÉG OKOZ EGYRE NAGYOBB PROBLÉMÁT (A FOGLALKOZTATOTTAK ALACSONY ARÁNYA, NYUGDÍJRENDSZER FINANSZÍROZÁSA, AZ EGÉSZSÉGÜGYI-ELLÁTÁS, STB.). ÉZT A FOLYAMATOT KÉPES NÉMILEG LELASSÍTANI, MÉRSÉKELNI A BEVÁNDORLÁS, AMIT A SOKAN A HAZAI, ILLETVE AZ EURÓPAI NÉPESEDÉSI PROBLÉMÁK EGYIK LEHETSÉGES MEGOLDÁSÁNAK TEKINTIK. A POZITÍV DEMOGRÁFIAI HATÁSAI MELLETT AZONBAN EGYÉB TÁRSADALMI, KULTURÁLIS KÖVETKEZMÉNYEKKEL IS SZÁMOLNI KELL.² IGAZ, HOGY A KELLŐEN NAGY SZÁMBAN ÉRKEZŐ BEVÁNDORLÓK MEGÁLLÍTHATJÁK A NÉPESSÉGCSÖKKENÉST, DE EZ A NÉPESSÉG ELŐREGEDÉSÉRE NEM JELENTENEK MEGOLDÁST. AHHOZ HOSSZÚ IDŐN KERESZTÜL KELLENE FOLYAMATOSAN FIATAL KORÖSSZETÉTELŰ BEVÁNDORLÓKAT FOGADNI, EZ VISZONT A NÉPESSÉG ÖSSZETÉTELÉT EGYÉB (ETNIKAI, VALLÁSI) SZEMPONTOKBÓL IS MEGVÁLTOZTATHATJA. TEHÁT A BEVÁNDORLÁS DEMOGRÁFIAI ÉS GAZDASÁGI ELŐNYEI A BEFOGADÓ ORSZÁGOK SZÁMÁRA NYILVÁNVALÓAK, ENNEK ELLENÉRE AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 2005-ÖS JELENTÉSE ARRA HÍVJA FEL A FIGYELMET, HOGY EZ NEM JELENT MEGOLDÁST AZ EURÓPAI NÉPESSÉG ELŐREGEDÉSÉRE, ÉS NEM HELYETTESÍTI A GAZDASÁGI REFORMOKAT SEM.³ MAGYARORSZÁG, ÉS TÖBB MÁS KELET-EURÓPAI ORSZÁG ESETÉBEN TOVÁBB NÖVELI A PROBLÉMÁT AZ ELVÁNDORLÁS IS, AMELY AZ 1990-

¹ A migrációs folyamatokat több tényező is erősítheti: a gazdasági globalizáció, a demográfiai folyamatok (a fejlett országok népességének fogyása/stagnálása és elöregedése), a közlekedésben és az információáramlásban tapasztalható ugrásszerű fejlődés, valamint a transznacionális közösségek létrejötte és növekedése. A kelet-közép-európai régióban, így Magyarországon is, a rendszerváltások is hozzájárultak a migrációs folyamatok intenzitásának növekedéséhez, ill. új mobilitási formák kialakulásához is. (Gödri 2010, 9.)

² Nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a társadalmi és kulturális hatásokat sem, amelyek a más etnikumú, kultúrájú és vallású népesség növekvő jelenlétéből adódnak a befogadó országokban. A migráció ezeknek a különböző etnikumoknak, kultúráknak és vallásoknak a keveredését eredményezi, ezáltal azonban számos feszültség forrását jelentik/jelenthetik. (Melegh 2010, 126.)

³ A bevándorlóknak a munkaerő utánpótlásában játszott szerepét némiképp megkérdőjelezi az a tény, hogy munkaerő piaci részvételi arányuk a legtöbb országban alacsonyabb, mint a helyi születésű népességé. Több befogadó országban úgynevezett szegmentált munkaerő piac létezik: vagyis a bevándorlók többsége olyan területeken dolgozik, ahol alacsonyak a bérek, rosszak a munkakörülmények. (Melegh 2010, 125.)

ES ÉVEKBEN BONTAKOZOTT KI, ÉS 2004 UTÁN EGYRE NAGYOBB ARÁNYOKAT ÖLTÖTT. ENNEK MÉRTÉKÉT ILLETŐEN AZONBAN NINCSENEK PONTOS ADATOK.⁴

MAGYARORSZÁG A II. VILÁGHÁBORÚTÓL A RENDSZERVÁLTOZÁS IDEJÉIG INKÁBB KIBOCSÁTÓ ORSZÁG VOLT, VAGYIS KÜLÖNBÖZŐ IDŐSZAKOKBAN (A HÁBORÚT KÖVETŐEN, 1956-BAN, AZ 1980-AS ÉVEKBEN), JELENTŐS SZÁMBAN HAGYTÁK EL AZ ORSZÁGOT MENEKÜLTEK, MIGRÁNSOK, FŐLEG POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI OKOK MIATT. AZ 1980-AS ÉVEKBEN AZ ORSZÁG FOKOZATOSAN KEZDETT KILÉPNI A KORÁBBI ELSZIGETELTSÉGBŐL, ÉS MEGINDULT A BEVÁNDORLÁS IS. AZ ELSŐ JELENTŐSEBB BEVÁNDORLÁSI HULLÁMRA MÉG AZ 1980-AS ÉVEKBEN, A ROMÁNIAI BELPOLITIKAI ESEMÉNYEK HATÁSÁRA KERÜLT SOR, AMIKOR FŐLEG MAGYAR NEMZETISÉGŰ ROMÁN ÁLLAMPOLGÁROK ÉRKEZTEK NAGYOBB SZÁMBAN. A KÖVETKEZŐ, NAGYOBB MÉRTÉKŰ BEVÁNDORLÁSRA AZ 1990-ES ÉVEK ELEJÉN, A DÉLSZLÁV HÁBORÚK IDEJÉN KERÜLT SOR.⁵ AZ ELSŐ KÉT NAGY BEVÁNDORLÁSI HULLÁMOT KÖVETŐEN, A BEVÁNDORLÓ KÜLFÖLDIEK SZÁMA EGY ALACSONYABB SZINTEN, ÉVI 13-16 EZER FŐ KÖZÖTT STABILIZÁLÓDOTT.⁶

AZ EZREDFORDULÓ KÖRÜLI ÉVEKBEN A BEVÁNDORLÁS MÉRTÉKE ISMÉT EMELKEDETT, ÉS ELÉRTE AZ ÉVI 20 EZER FŐT. MAGYARORSZÁG UNIÓS CSATLAKOZÁSA NYOMÁN, A FOLYAMAT TOVÁBB BŐVÜLT, A REGISZTRÁLT BEVÁNDORLÓK SZÁMA MEGHALADTA A 25 EZER FŐT. AZ EZREDFORDULÓT KÖVETŐEN A BEVÁNDORLÁSI CSÚCSOT A 2008-AS ÉV JELENTETTE.⁷ EBBEN AZONBAN SZEREPE VOLT, AZ ELŐZŐ ÉVBEN BEVEZETETT JOGSZABÁLYI VÁLTOZÁSOKNAK IS. A 2007. JÚLIUS 1-JÉTŐL HATÁLYBA LÉPŐ ÚJ IDEGENRENDESZETI TÖRVÉNY ALAPJÁN, A SZABAD MOZGÁS JOGÁVAL RENDELKEZŐ EGT-ÁLLAMPOLGÁROK⁸ ÚN. REGISZTRÁCIÓS IGAZOLÁSOKAT, VALAMINT ÁLLANDÓ TARTÓZKODÁSI KÁRTYÁT IGÉNYELHETTEK. ENNEK A VISZONYLAG EGYSZERŰ ÉS GYORS ELJÁRÁSNAK KÖSZÖNHETŐEN A 2008-BAN BEVÁNDORLÓKÉNT REGISZTRÁLT TÖBB MINT 35 EZER FŐ KÖZÜL, MINTEGY 20 EZREN ILYEN TÍPUSÚ ENGEDÉLYEKKELE RENDELKEZTEK.

AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEK ALATT A BEVÁNDORLÓK SZÁRMAZÁSI ORSZÁGÁNAK TEKINTETÉBEN, SZINTÉN VÁLTOZÁSOK FIGYELHETŐK MEG. KEZDETBE JELLEMZŐ VOLT, HOGY A BEVÁNDORLÓK TÖBBSÉGE A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOKBÓL, ELSŐSORBAN ROMÁNIÁBÓL ÉRKEZETT, AZONBAN AZ UTÓBBI ÉVEKBEN AZONBAN A EZ MÁR MÓDOSULT. MÍG AZ 1990-ES ÉVEKBEN A BEVÁNDORLÓK MINTEGY KÉTHARMADA ÉRKEZETT A NÉGY SZOMSZÉDOS ORSZÁG VALAMELYIKÉBŐL (46%-UK ROMÁNIÁBÓL), ÉS EZ

⁴ Ennek azonban az a következménye, hogy azt sem lehet egyértelműen állítani, hogy a tényleges vándorlási egyenleg pozitív, holott pedig a hivatalos adatok alapján annak mutatkozik. (Gödri 2012, 138.)

⁵ 1991-ben érkezett az első nagy menekülthullám a volt Jugoszlávia területéről (közel 60%-uk horvát nemzetiségű volt, a magyar nemzetiségűek arányát mindössze 25% körülire becsülték). Nagy részük a határmenti övezetben maradt és hazatért, amint az otthoni helyzet azt megengedte. (Gödri 2010, 25.)

⁶ Bevándorló külföldi állampolgár: a tartózkodási, letelepedési vagy bevándorlási engedélyért folyamodó külföldi állampolgár, aki Magyarországra az adott évben belépett. (Gödri 2012, 154.)

⁷ A bevándorlók motivációi között szerepel: a családegyesítés, gazdasági jellegű motivációk, a jövő miatti aggodalom, a kibocsátó ország politikai helyzete, etnikai elnyomás, kapcsolathálók növekvő szerepe (barátok, ismerősök hatására döntenek a migráció mellett). (Gödri 2010, 30.)

⁸ Európai Gazdasági Térséghez tartozó államok polgárai.

AZ ARÁNY AZ EZREDFORDULÓT KÖVETŐEN MÁR A 70% FÖLÉ EMELKEDETT, ADDIG 2009-2010 FOLYAMÁN A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOKBÓL ÉRKEZŐK ARÁNYA LECSÖKKENT 44%-RA. EZZEL PÁRHUZAMOSAN MEGNÖVEKEDETT AZ EURÓPAI UNIÓ⁹ 15 TAGÁLLAMÁBÓL, ÉS BÁR KISEBB MÉRTÉKBEN, DE A TÖBBI EURÓPAI ORSZÁGBÓL BEVÁNDORLÓK ARÁNYA. A RÉGI EU-TAGORSZÁGOK KÖZÜL A LEGTÖBB BEVÁNDORLÓ NÉMETORSZÁGBÓL ÉRKEZIK MAGYARORSZÁGRA, AZ ÖSSZES BEVÁNDORLÓT TEKINTVE, ARÁNYUK AZ UTÓBBI ÉVEKBEN ELÉRTE A 10%-OT.¹⁰

MAGYARORSZÁGRA SZÁMOS, AZ UNIÓN KÍVÜLI ORSZÁGBÓL IS ÉRKEZNEK BEVÁNDORLÓK. AZ EURÓPAIAK MELLETT AZ ÁZSIAIAK JELENTIK A MÁSIK LEGJELENTŐSEBB CSOPORTOT: A 2000-ES ÉVEK MÁSODIK FELÉBEN KEZDETT EL NÖVEKEDNI A SZÁMARÁNYUK. EZEN CSOPORTON BELÜL A KÍNIAIK VANNAK TÖBBSÉGBEN, ÁM AZ ADATOK AZT MUTATJÁK, HOGY 2007 ÓTA (AMIKOR KÖZEL 2000 FŐ ÉRKEZETT) SZÁMUK IS, ÉS ARÁNYUK IS FOLYAMATOSAN CSÖKKEN. MELLETTÜK NAGYOBB SZÁMBAN JÖNNEK MÉG AFGANISZTÁNBÓL, IRAKBÓL, IRÁNBÓL, GRÚZIÁBÓL, ÖRMÉNYORSZÁGBÓL, TÖRÖKORSZÁGBÓL.¹¹ A TÖBBI FÖLDRÉSZRŐL, ÍGY AMERIKÁBÓL ÉS AFRIKÁBÓL ÉRKEZŐK SZÁMA SZINTÉN NÖVEKEDETT AZ UTÓBBI ÉVEKBEN. AZ AFRIKAI ORSZÁGOK KÖZÜL NIGÉRIA AZ EGYIK LEGNAGYOBB KIBOCSÁTÓ. ÖSSZESEN AZONBAN AZ AFRIKAI, VAGY AZ AMERIKAI ÉRKEZŐ MIGRÁNSOK KISEBB RÉSZÉT JELENTIK. A BEVÁNDORLÓK TÖBBSÉGE MÉG MINDIG AZ EURÓPAI ÁLLAMOK VALAMELYIKÉBŐL ÉRKEZIK, UGYAN ARÁNYUK 2009-TŐL 75% ALÁ CSÖKKENT.

A BEVÁNDORLÓK DEMOGRÁFIAI ÖSSZETÉTELE FONTOS SZEMPONT, HISZEN EGY FIATALABB MIGRÁNS CSOPORT JELENTŐS MÉRTÉKBEN JAVÍTHAT EGY ORSZÁG KORÖSSZETÉTELÉN, VAGY ELLENKEZŐ ESETBEN, EGY IDŐSEBB BEVÁNDORLÓ POPULÁCIÓ FELERŐSÍTHETI AZ EURÓPAI TÁRSADALMAKRA AMÚGY IS JELLEMZŐ ELŐREGEDÉSI FOLYAMATOKAT. A MAGYARORSZÁGRA ÉRKEZŐ BEVÁNDORLÓK ÖSSZESEN A FIATALABB KOROSZTÁLYOKBÓL KERÜLNEK KI. KÖZÖTTÜK A 20-29 ÉVESEK KÉPEZIK A LEGNAGYOBB ARÁNYT. UGYANAKKOR AZONBAN 1990-HEZ KÉPEST JELENTŐSEN VISSZAESETT A 15 ÉV ALATTI BEVÁNDORLÓK SZÁMA, VISZONT NÖVEKEDETT AZ IDŐSEBBEK, FŐKÉNT AZ 50, ILLETVE A 60 ÉV FELETTIEK ARÁNYA (5%-RÓL 14-20%-RA). A KIBOCSÁTÓ ORSZÁGOK KÖZÖTT IS JELENTŐS ELTÉRÉSEK FIGYELHETŐEK MEG: MÍG AZ ÁZSIAI ORSZÁGOKBÓL ÉRKEZŐK 2%-A, ÉS A NÉGY SZOMSZÉDOS ORSZÁGBÓL ÉRKEZŐK 3-6%-A, ADDIG A RÉGI EU-TAGORSZÁGOKBÓL ÉRKEZŐK 23%-A TARTOZOTT AZ IDŐSEBB, NYUGDÍJAS KORCSOPORTBA. KÜLÖNÖSEN MAGAS VOLT EZ AZ ARÁNY A NÉMETORSZÁGBÓL ÉS A

⁹ Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország, Olaszország, Ausztria, Dánia, Finnország, Görögország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Egyesült Királyság, Írország.

¹⁰ Godri 2012, 139.

¹¹ A Magyarországon tartózkodó külföldiek megoszlása földrészek szerint: (2009. január 1.) Európa 83,7%, Ázsia 12,8%, Amerika 2%, Afrika 1,1%, egyéb 0,4%. A Magyarországon tartózkodó külföldiek megoszlása származási ország szerint: Románia 36%, Ukrajna 9,6%, Szerbia 9,2%, Németország 9,1%, Afrika 1,1%, Szlovákia 3,3%, egyéb európai ország 16,5%, egyéb ázsiai ország 5,6%, Vietnam 1,8%, Kína 5,8%, Amerika 2,0%. (Sárosi 2011, 104.)

HOLLANDIÁBÓL ÉRKEZŐK KÖRÉBEN (30%). MINDEZ JÓL MUTATJA A KÜLÖNBÖZŐ BEVÁNDORLÓ CSOPORTOK ELTÉRŐ MIGRÁCIÓS CÉLJAIT, ILLETVE MOTIVÁCIÓIT. A BEVÁNDORLÓK KÖRÉBEN A FIATAL, GAZDASÁGILAG AKTÍV CSOPORTOKNAK AZ ORSZÁGOS ÁTLAGOT JELENTŐSEN FELÜLMÚLÓ ARÁNYA, MINDENKÉPPEN POZITÍV HOZADÉKOT JELENT MAGYARORSZÁG SZÁMÁRA. A BEVÁNDORLÓK SZOCIO-DEMOGRÁFIAI ÖSSZETÉTELE, VALAMINT SZELEKCIÓJUK SAJÁTOSSÁGAI AZT JELZIK, HOGY A FIATALOK, A MAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉGŰEK, A NEMZETISÉGI SZEMPONTBÓL HETEROGÉN ÉS VÁROSI KÖRNYEZETBEN ÉLŐK KÖRÉBEN GYAKORIBB A LETELEPEDÉSSSEL JÁRÓ MIGRÁCIÓ. A BEVÁNDORLÓK KEZDETI MIGRÁCIÓS CÉLJÁT TEKINTVE MEGÁLLAPÍTHATÓ, HOGY NAPJAINKBAN A VÉGLEGES LETELEPEDÉST NEMEGYSZER IDEIGLENES (MUNKAVÁLLALÁSI VAGY TANULÁSI CÉLÚ) MIGRÁCIÓ ELŐZI MEG, MINTEGY ELŐKÉSZÍTVE AZT. EZ FŐKÉNT A FIATALABB MIGRÁNSOK KÖRÉBEN GYAKORIBB. MAGYARORSZÁGRA IS ÉRVÉNYES AZ AZ EURÓPAI SAJÁTOSSÁG, MISZERINT AZ IDEIGLENES, MAJD AZ ÁLLANDÓ KÜLFÖLDI TARTÓZKODÁS SZÁMOS ESETBEN ÖSSZEKAPCSOLÓDIK, ÉS A BEVÁNDORLÁS TEHÁT AZ ESETEK TÖBBSÉGÉBEN EGY FOLYAMAT.¹²

A KORÖSSZETÉTEL MELLETT A NEMEK ARÁNYA IS FONTOS SZEGMENSE A MIGRÁCIÓS FOLYAMATOKNAK. MÍG AZ 1980-AS ÉVEK VÉGÉN INKÁBB A FÉRFI TÖBBLET VOLT A JELLEMZŐ (60% FELETT), ADDIG EZ AZ ARÁNY A 1990-ES ÉVEKRE MÉRSÉKLŐDÖTT, DE A 2000-ES ÉVEKTŐL ÚJRA FELERŐSÖDÖTT, ÉS NAPJAINKIG 56-58% KÖZÖTT MOZOG. ÉRDEKES, HOGY KIBOCSÁTÓ ORSZÁGONKÉNT EZEK AZ ARÁNYOK ELTÉRŐEK: 2010-BEN A SZLOVÁKIÁBÓL, LENGYELORSZÁGBÓL, OROSZORSZÁGBÓL, NORVÉGIÁBÓL ÉS MONGÓLIÁBÓL ÉRKEZŐK TÖBBSÉGE (57-62%-A) NŐ VOLT, A TÖBBI KIBOCSÁTÓ ORSZÁG ESETÉBEN PEDIG A FÉRFIAK VOLTAK TÖBBSÉGBEN. KÜLÖNÖSEN MAGAS VOLT A FÉRFIAK ARÁNYA NÉHÁNY ÁZSIAI ORSZÁGBÓL: SZÍRIÁBÓL, DÉL-KOREÁBÓL, INDIÁBÓL (66-69%), TÖRÖKORSZÁGBÓL (64%), AFRIKÁBÓL (61%), VALAMINT AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAIBÓL (59%) ÉRKEZŐK KÖRÉBEN IS.¹³ EGYRÉSzt AZ ÚN. SZEKUNDER MIGRÁCIÓVAL, VAGYIS A CSALÁDEGYESÍTÉS CÉLJÁVAL TÖRTÉNŐ VÁNDORLÁSSAL MAGYARÁZHATÓ A NŐK ARÁNYÁNAK MEGNÖVEKEDÉSE, A 1990-ES ÉVEK ELEJÉHEZ KÉPEST. MÁSFELŐL PEDIG, ÁTALAKULÓBAN VAN A NŐK TÁRSADALMI SZEREPE, FELBOMLÓBAN VANNAK A TRADICIONÁLIS CSALÁDMODELLEK, MELYNEK KÖVETKEZTÉBEN EGYRE TÖBB NŐ ÉRKEZIK A TANULÁS SZÁNDÉKÁVAL, VAGY GAZDASÁGI MEGFONTOLÁSBÓL, A JOBB ÉLET REMÉNYÉBEN.¹⁴

A BEVÁNDORLÓK NEM EGY TERÜLETRE KONCENTRÁLÓDNAK, HANEM AZ ORSZÁGBAN SZÉTSZÓRVA ÉLNEK. TÖBBSÉGÜK A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓBAN TELEPEDETT LE, ÁTLAGOSAN MINTEGY 44%-UK BUDAPESTEN, 11%-UK PEDIG A FŐVÁROS VONZÁSKÖRZETÉBEN. A DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ IS KEDVELT CÉLPONT A BEVÁNDORLÓK KÖZÖTT, MINTEGY 13%-UK VÁLASZTJA EZT A TÉRSÉGET. A TÖBBI RÉGIÓBAN

¹² Gödri 2010, 26.

¹³ Gödri 2012, 140.

¹⁴ Melegh 2010, 31-33.

ARÁNYUK 4-6% KÖZÖTT MOZOG. KIMUTATHATÓ EGYFAJTA KAPCSOLAT AKÖZÖTT IS, HOGY A BEVÁNDORLÓK MELYIK ORSZÁGBÓL ÉRKEZNEK, ÉS HOGY MAGYARORSZÁGON MELYIK RÉGIÓT VÁLASZTJÁK A LETELEPEDÉSRE. KÖZÉP-MAGYARORSZÁGRA (ÉS EZEN BELÜL ELSŐSORBAN A FŐVÁROSBA) JÓVAL ÁTLAG FELETTI ARÁNYBAN ÉRKEZNEK A KÍNAIAK (81% - 76%). PEST MEGYÉT NAGYOBB ARÁNYBAN VÁLASZTJÁK A ROMÁNIÁBÓL ÉS UKRAJNÁBÓL ÉRKEZŐK. A KÖRNYEZŐ ORSZÁGOKBÓL ÉRKEZŐKNÉL MEGFIGYELHETŐ A KIBOCSÁTÓ ORSZÁGGAL SZOMSZÉDOS RÉGIÓK, ILLETVE MEGYÉK ELŐNYBEN RÉSZESÍTÉSE. EZZEL SZEMBEN AZ EURÓPAI UNIÓ KORÁBBI 15 TAGÁLLAMÁBÓL, ÉS FŐLEG A NÉMETORSZÁGBÓL ÉRKEZŐ BEVÁNDORLÓK, AZ ÁTLAGOSNÁL JÓVAL KISEBB ARÁNYBAN JELENNEK MEG A FŐVÁROSBAN, ÉS LEGINKÁBB A DÉL-DUNÁNTÚLI, ILLETVE A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN FORDULNAK ELŐ.

MAGYARORSZÁGON ÖT KIEMELT TÉRSÉG VAN, AHOVÁ A KÜLFÖLDIEK 65-75%-A ÖSSZPONTOSUL. AZ EGYIK A BALATON VIDÉKE, AMELY LEGINKÁBB TERMÉSZETFÖLDRAJZI, TURISZTIKAI ÉRTÉKEINEK KÖSZÖNHETI A KÜLFÖLDIEK MAGASABB ÉRDEKLŐDÉSÉT. A MÁSIK BUDAPEST ÉS VONZÁSKÖRZETE, AMELY EGYÉRTELMŰEN A CENTRUM TULAJDONSÁGAI ÉS A KÖNNYŰ ELÉRHETŐSÉGE MIATT, VONZZA A BEVÁNDORLÓKAT. A HATÁR MENTI RÉGIÓK (ROMÁN, UKRÁN, SZERB HATÁR) EGYFAJTA KAPUKÉNT FUNKCIONÁLNAK, UGYANIS AZ ITT ÉLŐ BEVÁNDORLÓK NEM KÖLTÖZNEK MESSZIRE AZ EREDETI LAKÓHELYÜKTŐL, VALÓSZÍNŰLEG A CSALÁDDAL VALÓ KÖNNYEBB KAPCSOLATTARTÁS, ILLETVE A GAZDASÁGI LEHETŐSÉGEK ELŐNYÖSEBB KIAKNÁZÁSA A FŐ SZEMPONT NÁLUK.¹⁵

AZ ORSZÁGBA BELÉPŐK EGY SAJÁTOS CSOPORTJÁT KÉPEZIK A MENEKÜLTEK. 2000 ÉS 2008 KÖZÖTT ÖSSZESEN 38 031 MENEKÜLT ÉRKEZETT MAGYARORSZÁGRA, 83%-UK ILLEGÁLISAN. MÍG A 2000-ES ÉVEK ELEJÉN A MENEKÜLTEK TÖBBSÉGE AFGÁN, IRAKI ÉS BANGLADESI VOLT, A 2008-BAN ÉRKEZŐK LEGJELENTŐSEBB CSOPORTJÁT (51%) A SZERB ÉS A MONTENEGRÓI ÁLLAMPOLGÁROK JELENTETTÉK. EMELLETT JELENTŐS VOLT MÉG A PAKISZTÁNI (8%), A SZOMÁLIAI (6%), VALAMINT A GRÚZ (5%) ÁLLAMPOLGÁROK ARÁNYA IS. MENEKÜLTSTÁTUSZT AZONBAN A KÉRELMEZŐK TÖREDÉKE, A MENEKÜLTEK KEVESEBB, MINT EGYTIZEDE KAPOTT ÉVENTE.¹⁶

A MAGYARORSZÁGI LAKOSSÁG KÖRÉBEN, A KÜLÖNBÖZŐ FELMÉRÉSEK SZERINT A LEGGYAKRABBAN EMLÍTETT HÁROM KÜLFÖLDI CSOPORT: A ROMÁNOK, A KÍNAIAK ÉS A NÉMETEK. AZ ELSŐ HELYEN A ROMÁNOK SZEREPELNEK¹⁷, MÍG A MÁSODIK HELYEN A KÍNAIAK, ANNAK ELLENÉRE, HOGY AZ ITT TARTÓZKODÓ KÜLFÖLDIEK KÖZÖTT 2000-BEN CSUPÁN 6%-OT KÉPVISELTEK. ROMÁNIA ELSŐDLEGESSÉGE A KIBOCSÁTÓ ORSZÁGOK KÖZT FŐKÉNT A RENDSZERVÁLTOZÁS KÖRÜLI ÉVEKBEN VOLT JELENTŐS, 1990-

¹⁵ Kincses 2009, 119–121.

¹⁶ Gödri 2009, 122-123.

¹⁷ De ebben az esetben nem lehet tudni, hogy román nemzetiségűre, vagy román állampolgárról van-e szó. Bár ténylegesen a Romániából érkezők jelentik a legnagyobb létszámú bevándorló csoportot – a 2000-ben Magyarországon tartózkodók 37%-a volt román állampolgár (57 343 fő) –, azonban többségük magyar nemzetiségű (Melegh 2010, 132.).

BEN A BEVÁNDORLÓK 80 %-A ÉRKEZETT INNEN. AZ UTÓBBI ÉVEKBEN AZONBAN A ROMÁNIAI BEVÁNDORLÓK SZÁMA CSÖKKENT: 2007-BEN MÁR ALIG ÉRTE EL A 30%-OT.¹⁸

EGY 2009-BEN KÉSZÜLT FELMÉRÉS ALAPJÁN TANÚSÁGA SZERINT A MEGKÉRDEZETTEK MAGYAR LAKOSOK A MIGRÁCIÓ PROBLEMATIKÁJÁT SOKKAL KEVÉSBÉ TEKINTETTÉK MEGHATÁROZÓNAK, MINT PÉLDÁUL A ROMAKÉRDÉST, A KORRUPCIÓT, VAGY ÉPP A GAZDASÁGI PROBLÉMÁKAT.¹⁹ A BEVÁNDORLÁS KÉRDÉSÉT LÉNYEGÉBEN OLYAN TÉMÁNAK ÉRTÉKELTÉK, AMELY NEM ÉRTE MÉG EL A MAGYAR TÁRSADALOM INGERKÜSZÖBÉT. UGYANAKKOR JELLEMZŐ TAPASZTALAT VOLT, HOGY AZOK, AKIK RENDELKEZNEK KULTURÁLIS ERŐFORRÁSOKKAL, ÉS KÜLFÖLDI TAPASZTALATOKKAL, KEVÉSBÉ TEKINTIK A BEVÁNDORLÓK INTEGRÁCIÓJÁT SÚLYOS PROBLÉMÁNAK.²⁰

AZ EMPIRIKUS VIZSGÁLAT TAPASZTALATAI AZT MUTATTÁK, HOGY A VÁLASZADÓK A BEVÁNDORLÓK SZÁMÁT JELENTŐSEN TÚLBECSÜLTÉK. AZ IGAZSÁGHOZ AZONBAN HOZZÁTARTOZIK, HOGY A KÜLFÖLDI NÉPESSÉG ARÁNYA A BEVÁNDORLÁSI STATISZTIKÁKBAN TÖBBNYIRE ALULBECSÜLT, MIVEL NEM FOGLALJA MAGÁBA A NEM REGISZTRÁLT („PAPÍROK NÉLKÜLI”) MIGRÁNSOKAT, TOVÁBBÁ AZOKAT SEM, AKIK MÁR ÁLLAMPOLGÁRSÁGOT KAPTA, ILLETVE A KORÁBBI BEVÁNDORLÓK LESZÁRMAZOTTAIT SEM (AKI MÁR SZINTÉN AZ ADOTT FOGADÓ ORSZÁG ÁLLAMPOLGÁRAI).²¹

A FELMÉRÉS RÁMUTATOTT, HOGY A MAGYARORSZÁGOT CÉLORSZÁGNAK VÁLASZTÓ, VÉGLEGES LETELEPEDÉSI SZÁNDÉKKAL ÉRKEZŐ BEVÁNDORLÓK MEGÍTÉLÉSE LÉNYEGESEN POZITÍVABB VOLT, MINT AZOKÉ, AKIKET RÖVIDTÁVÚ ÉRDEKEK, FUNKCIONÁLIS OKOK (PL. MUNKAVÁLLALÁS, AZ EURÓPAI UNIÓBA VALÓ BEJUTÁS, STB.) MOZGATOTT.

A MEGKÉRDEZETTEK NEGATÍV ÉRZÉSEKET ELSŐSORBAN A KÍNAIAKKAL SZEMBEN TÁPLÁLTAK, KIEMELVE AZT A NÉZETET, HOGY ŐK CSAK AZ ÜZLETI HASZON MIATT VANNAK ITT. A BEVÁNDORLÓK KAPCSÁN ELSŐSORBAN EZ A CSOPORT KERÜL ELŐTÉRBE, AMINEK OKAI KÖZÖTT SZEREPEL, HOGY ŐK KÜLSŐLEG IS JÓL FELISMERHETŐEK, KISKERESKEDELMI TEVÉKENYSÉGÜK MIATT ÁLTALÁBAN ELKÜLÖNÜLNEK, ÉS SOKAN KÖZVETLENÜL IS ÉRINTKEZNEK VELÜK. UGYANAKKOR EGYFAJTA KETTŐSSÉG JELLEMZI A MAGYAR TÁRSADALMAT A KÍNAIAK MEGÍTÉLÉSÉBEN: EGYFELŐL KONKURENCIÁT JELENTENEK A BEFOGADÓ TÁRSADALOMNAK, MÁSFELŐL AZONBAN OLCSÓ ÁRUVAL LÁTJÁK EL AZ EMBEREKET.²²

¹⁸ Gödri 2009, 121.

¹⁹ A Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézete „Állampolgári Tanácskozás a Bevándorlók Integrációjáról” címmel végeztek kutatást (kérdőív, fókuszcsoport, interjú), aminek célja: a migrások integrációs helyzetének felmérése volt az érintett célcsoportok szempontjából, valamint ajánlások kidolgozása az Állampolgári Tanácskozások során. Elsődleges célcsoportnak a politikai döntéshozókat tekintették (Göncz 2009, 2.).

²⁰ A társadalmi-gazdasági státusz és az iskolai végzettség meghatározónak bizonyul ebben a kérdésben, ugyanis a bevándorlókkal szembeni előítéletesség hátterében állhat az is, hogy pl. a munkanélküliek konkurenciának és éppen ezért bünbaknak is tekintik a bevándorlókat. Politikailag nem tartják őket „veszélyesnek”, mert egyik csoport sem olyan nagy (Göncz 2009, 4.).

²¹ Melegh 2010, 132.

²² Göncz 2009, 2-3.

A HATÁRON TÚLI MAGYAROK ESETÉBEN SOKKAL POZITÍVABB HOZZÁÁLLÁSSAL LEHET TALÁLKOZNI, MINT MÁS BEVÁNDORLÓ CSOPORTOKKAL SZEMBEN, FŐLEG A VIDÉKI LAKOSSÁG KÖRÉBEN. VANNAK OLYAN ELKÉPZELÉSEK, MISZERINT A HATÁRON TÚLI MAGYARSÁG A BEVÁNDORLÁSA BIZTOSÍTHATNÁ A MAGYAR TÁRSADALOM TERMÉSZETES UTÁNPÓTLÁSÁT. MÁSFELŐL AZONBAN A KÜLHONI MAGYAROK SZÜLŐFÖLDJÜKÖN VALÓ MEGMARADÁSA IS LEGALÁBB ILYEN FONTOS CÉL LEHET. MAGYARORSZÁG MA NEM RENDELKEZIK ÁTFOGÓ MIGRÁCIÓS STRATÉGIÁVAL, ÉS A HATÁRON TÚLI MAGYAROK KÉRDÉSÉBEN SINCSEN NEMZETPOLITIKAI KONSZENZUS.²³

A BEVÁNDORLÁS VISZONYLAG ALACSONY ARÁNYA ELLENÉRE A KÜLÖNBÖZŐ VIZSGÁLATOK SZERINT ÉRZÉKELHETŐ IDEGENELLENESSÉG TAPASZTALHATÓ A MAGYAR TÁRSADALOM BIZONYOS KÖREIBEN. KÜLÖNÖSEN AZ ELMÉLETI BEVÁNDORLÁSI SZÜKSÉGGEL SZEMBEN JELENTKEZIK MARKÁNS ELUTASÍTÁS. ENNEK HÁTTÉRÉBEN, SOK ESETBEN A HAZAI TÁRSADALOM ÉS POLITIKAI INTÉZMÉNYRENDSZER MŰKÖDÉSÉNEK ZAVARAI ÁLLNAK.²⁴

ANNAK ELLENÉRE, HOGY AZ UTÓBBI ÉVEKBEN MEGNÖVEKEDETT A MAGYARORSZÁGRA ÉRKEZŐ BEVÁNDORLÓK SZÁMA, AZ ORSZÁG TOVÁBBRA SEM TARTOZIK A JELENTŐS MIGRÁCIÓS CÉLORSZÁGOK KÖZÉ. A MAGYARORSZÁGI BEVÁNDORLÁS, MIND A BEVÁNDORLÓK SZÁMÁT, MIND AZ EZER LAKOSRA SZÁMÍTOTT ARÁNYÁT TEKINTVE, EURÓPAI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN IGEN SZERÉNYNEK MONDHATÓ.²⁵ MÍG A HAGYOMÁNYOS BEFOGADÓ ORSZÁGOKBAN (NÉMETORSZÁG, FRANCIAORSZÁG, EGYESÜLT KIRÁLYSÁG, SVÁJC), VALAMINT AZ ÚJ CÉLORSZÁGOKBAN (SPANYOLORSZÁG, OLASZORSZÁG) ÉVENTE SZÁZEZRES NAGYSÁGRENDŰ A BEÁRAMLÁS, A KELET-KÖZÉP-EURÓPAI ORSZÁGOK KÖZÜL EGYEDÜL CSEHORSZÁG ÉRTE EL EZT A SZINTET, 2007-BEN. A BEVÁNDORLÓ KÜLFÖLDIEK MELLETT HAZATELEPÜLŐ MAGYAR ÁLLAMPOLGÁROK IS ÉRKEZNEK AZ ORSZÁGBA, AKIK TÖBBSÉGÜKBEN NEM MAGYARORSZÁGI SZÜLETÉSŰEK VOLTAK, HANEM JELENTŐS RÉSZBEN A KORÁBBAN KIVÁNDOROLTAK LESZÁRMAZOTTAI. SZÁMUK AZ 1990-ES ÉVEK MÁSODIK FELÉBEN MÉG ALIG VOLT TÖBB MINT ÉVI 1000 FŐ, EZ AZ EZREDFORDULÓ UTÁN ÉVI 2 000 FŐRE EMELKEDETT.

ÖSSZEGEZVE ELMONDHATÓ, HOGY A BEVÁNDORLÓK GAZDASÁGI, TÁRSADALMI ÉS KULTURÁLIS INTEGRÁCIÓJA VALAMENNYI EURÓPAI UNIÓS TAGÁLLAM SZÁMÁRA KIHÍVÁST JELENT. AZ EDDIGI TAPASZTALATOK AZONBAN AZT MUTATJÁK, HOGY A BEFOGADÓ NÉPESSÉGTŐL KULTURÁLISAN,

²³ Illés 2009, 23.

²⁴ Wetzel 2009, 14.

²⁵ 1992-től 1998-ig viszonylag állandó szinten, 13–16 ezer fő között stabilizálódott, majd kissé növekedve 1999-től évi 18–20 ezer fő között mozgott. Az újabb növekedés Magyarország Uniós csatlakozását követően figyelhető meg: 2005-ben a 25 ezer főt is meghaladta a regisztrált bevándorlók száma. A változásokat 2004-ig elsősorban a környező országokból érkezők számának alakulása határozta meg, 2005-ben azonban hirtelen megnőtt (kb. 8 000 fő) az Európai Unió országaiból érkezők száma (Gödri 2009, 113.). Nemzetközi összehasonlításban a külföldiek teljes népességhez viszonyított aránya Luxemburgban 42,6%, Spanyolországban 11,6%, Ausztriában 10%, Belgiumban 9,1%, Németországban 8,8% és az Egyesült Királyságban 7%. (Sárosi 2011, 103.)

ETNIKAILAG, ÉS VALLÁSILAG TÁVOL ÁLLÓ BEVÁNDORLÓK INTEGRÁLÁSA NEM, VAGY KEVÉSBÉ VOLT SIKERES. EURÓPAI VISZONYLATBAN A MÁSODGENERÁCIÓS BEVÁNDORLÓK JELENTENEK MÉG PROBLÉMÁT, MIVEL ISKOLAI VÉGZETTSÉGÜK TÖBBNYIRE ALACSONYABB, MINT A BEFOGADÓ NÉPESSÉGÉ, GYAKORIBB KÖRÜKBEN A MUNKANÉLKÜLISÉG, A LEFELE MUTATÓ MOBILITÁS ÉS A ROSSZ LAKÁSKÖRÜLMÉNYEK. A HELYZETÜKÖN NEM JAVÍT AZ SEM, HOGY TÖBBNYIRE SAJÁTOS, „KEVERT” IDENTITÁSSAL ÉS KULTÚRÁVAL RENDELKEZNEK, AMI MIATT GYAKRAN ÉRI ŐKET DISZKRIMINÁCIÓ. MAGYARORSZÁG ESETÉBEN JELENLEG NEM OKOZ KOMOLY TÁRSADALMI FESZÜLTSÉGET A BEVÁNDORLÁS. A MIGRÁCIÓHOZ KAPCSOLÓDÓ INTÉZMÉNYEK KÉPVISELŐI SZERINT, A TÉNYLEGES BEVÁNDORLÓK (LETELEPEDŐK) ARÁNYA VISZONYLAG ALACSONY, MAGYARORSZÁG SOK ESETBEN MÉG MINDIG INKÁBB TRANZITORSZÁG ÉS NEM CÉLORSZÁG. A MAGYAR TÁRSADALOMBAN EGYÉBKÉNT JELENLÉVŐ IDEGENELLENESÉGNEK SOKKAL INKÁBB BELSŐ TÁRSADALMI OKAI VANNAK, NEM PEDIG A BEVÁNDORLÓKKAL KAPCSOLATOS TÉNYLEGES PROBLÉMÁK.

FELHASZNÁLT IRODALOM

GÖDRI 2009= GÖDRI IRÉN: *NEMZETKÖZI VÁNDORLÁS*. IN.: MONOSTORI JUDIT - ÖRI PÉTER - S. MOLNÁR EDIT - SPÉDER ZSOLT (SZERK.): *DEMOGRÁFIAI PORTRÉ 2009. JELENTÉS A MAGYAR NÉPESSÉG HELYZETÉRŐL*. BUDAPEST, KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET, 2009.

INTERNETEN: [HTTP://WWW.DEMOGRAFIA.HU/LETOLTES/KIADVANYOK/PORTRE/HONLAP_TELJES.PDF](http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf)

[2013. III. 26. 14:08]

GÖDRI 2010= GÖDRI IRÉN: *MIGRÁCIÓ A KAPCSOLATOK HÁLÓJÁBAN. A KAPCSOLATI TŐKE ÉS A KAPCSOLATHÁLÓK JELENLÉTE ÉS SZEREPE AZ EZREDEVÉGI MAGYARORSZÁGI BEVÁNDORLÁSBAN*. IN. KUTATÁSI JELENTÉSEK 89. BUDAPEST, KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET, 2010.

INTERNET:

[HTTP://WWW.DEMOGRAFIA.HU/LETOLTES/KIADVANYOK/KUTJELEK/KUTJEL89_HONLAPRA.PDF](http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/kutjelek/kutjel89_honlapra.pdf)

[2013. III. 26. 14:08]

GÖDRI 2012= GÖDRI IRÉN: *NEMZETKÖZI VÁNDORLÁS*. IN.: ÖRI PÉTER - SPÉDER ZSOLT (SZERK.): *DEMOGRÁFIAI PORTRÉ 2012*. BUDAPEST, KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓINTÉZET, 2012. 137-154.

GÖNCZ 2009= GÖNCZ BORBÁLA - KIRÁLY GÁBOR - KLENNER ZSOLT - LENGYEL GYÖRGY - MELEGH ATTILA - TÓTH LILLA - VÁRNAGY RITA - VÉPY-SCHLEMMER ÉVA: *ÁLLAMPOLGÁRI TANÁCSKOZÁS A BEVÁNDORLÓK INTEGRÁCIÓJÁRÓL*. BUDAPEST, CORVINUS EGYETEM SZOCIOLÓGIA ÉS TÁRSADALOMPOLITIKA INTÉZET EMPIRIKUS TÁRSADALOMKUTATÓ KÖZPONT, 2009. INTERNETEN:

[HTTP://MIGRANSINTEGRACIO.HU/UPLOADS/PDF/214.PDF](http://migransintegracio.hu/uploads/pdf/214.pdf) 2012. VI. 4. 10:15 [2013. III. 26. 14:09]

ILLÉS 2009= ILLÉS SÁNDOR (SZERK.): *MAGYARORSZÁG VONZÁSÁBAN*. IN.: KUTATÁSI JELENTÉSEK85. BUDAPEST, KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET, 2009/1.

KINCSES ÁRON: *A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ KÜLFÖLDIEK TERÜLETEI ELHELYEZKEDÉSE*. IN.: *TÉR ÉS TÁRSADALOM*, 23/1 (2009), 119-131.o.

MELEGH 2010= MELEGH ATTILA - KOVÁCS ÉVA - GÖDRI IRÉN: „AZT HITTEM CÉLT TÉVESZTETTEM”. A BEVÁNDORLÓ NŐK ÉLETTÖRTÉNETI PERSPEKTÍVÁI, INTEGRÁCIÓJA ÉS A BEVÁNDORLÓKKAL KAPCSOLATOS ATTITÜDÖK NYOLC EURÓPAI ORSZÁGBAN. IN.: KUTATÁSI JELENTÉSEK 88. BUDAPEST, KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI KUTATÓ INTÉZET. 2010/1. INTERNETEN:

[HTTP://WWW.DEMOGRAFIA.HU/LETOLTES/KIADVANYOK/KUTJELEK/KUTJEL88_HONLAPRA.PDF](http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/kutjelek/kutjel88_honlapra.pdf)

[2013. III. 26. 14:10]

SÁROSI 2011= SÁROSI ANNAMÁRIA: *AZ ÁLLAMPOLGÁRSÁGOT KAPOTT KÜLFÖLDIEK JELLEMZÉSE MAGYARORSZÁGON ÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN*. IN.: *MAGYARRÁ VÁLNI. BEVÁNDORLÓK HONOSÍTÁSI ÉS INTEGRÁCIÓS STRATÉGIÁI*. BUDAPEST, MTA ETNIKAI-NEMZETI KISEBBSÉGGUTATÓ INTÉZETE, 2011.

INTERNETEN: [HTTP://WWW.MTAKI.HU/ DATA/FILES/33.PDF](http://www.mtaki.hu/data/files/33.pdf) [2013. III. 26. 14:10]

WETZEL 2009= WETZEL TAMÁS: *A BEVÁNDORLÁS KÉRDÉSE MAGYARORSZÁGON*. BUDAPEST, PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR DOKTORI ISKOLA, 2009.

INTERNETEN:

[HTTP://JAK.PPKE.HU/UPLOADS/ARTICLES/12332/FILE/WETZEL%20TAM%C3%A1S%20PHD.PDF](http://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Wetzel%20Tam%C3%A1s%20PhD.pdf)

[2013. III. 27. 10:04]